

Lucerna

– coraz więcej odmian na coraz suchsze lata

Lucerna (*Medicago L.*), należąca do rodziny bobowatych (Fabaceae), jest jedną z najważniejszych roślin pastewnych na świecie. Znała powszechnie jako „alfalfa” – co w tłumaczeniu oznacza „ojciec paszy” – pochodzi z południowo-wschodniej Azji. Do Europy trafiła już około 500 lat p.n.e., sprowadzona przez Aleksandra Wielkiego jako cenna pasza dla koni. Na przestrzeni wieków stała się kluczowym gatunkiem w Ameryce Północnej, gdzie jej uprawa sięga dziś 7,4 mln ha w USA oraz 3,7 mln ha w Kanadzie. W Europie największe znaczenie ma we Francji, krajach bałtyckich i na Bałkanach. W Polsce areał upra-

wy lucerny w 2024 r. wyniósł 112 tys. ha, co oznacza wzrost o 15% w stosunku do roku poprzedniego.

Bogactwo gatunków i rozwój hodowli

Choć opisano ponad 100 gatunków lucerny, w uprawie wykorzystywane są głównie cztery:

- lucerna siewna,
- lucerna mieszańcowa,
- lucerna sierpowata,
- lucerna chmielowa.

Lucerna mieszańcowa powstała z krzyżowania lucerny siewnej i sierpowatej. Od pierwszej odziedziczyła pokrój, barwę kwiatów i dużą masę wegetatywną, a

od drugiej – silny system korzeniowy i mrozoodporność. W Krajowym Rejestrze znajduje się obecnie 7 odmian tego gatunku: cztery zagraniczne (Limory, Loyalty, Luette, Luzi) i trzy polskie (Kometa, Radius, Rolstar).

Na podstawie doświadczeń rejestrowych z lat 2022–2024 do KR w 2025 roku wpisano nowe odmiany:

Nowe odmiany lucerny mieszańcowej

Loyalty – odmiana kośna, o dużym plonie suchej i świeżej masy. Kwitnienie późne do bardzo późnego, wysoki udział roślin z kwiatami fioletowymi. Odrost szybki, rośliny średniej wysokości, dobrze zagęszczone, mało podatne na wyłeganie.

Luette – odmiana o dużym plonie i wysokiej zawartości białka. Kwitnienie późne, rośliny dość wysokie, dobrze zagęszczone, o średniej podatności na wyłeganie.

Luzi – odmiana plonująca wysoko, kwitnąca późno do bardzo późno. Odrost średni, rośliny średniej wysokości, nieco bardziej podatne na wyłeganie.

Lucerna siewna – szeroka oferta dla polskich gospodarstw

W Polsce zarejestrowano 20 odmian lucerny siewnej, w tym trzy krajowe: Ulstar, Odra oraz długogroniasta Nordicstar. Coraz większą popularność zyskują odmiany wielolistkowe, takie jak Legendary i Perfecta, których rośliny wytwarzają pięć listków zamiast trzech. Zapewnia to korzystniejszy stosunek liści do łodyg, wyższą zawartość białka i lepsze plonowanie.

Poletka doświadczalna w fazie pąkowania

Nowoczesne odmiany wielolistkowe i długogroniaste charakteryzują się nie tylko wysokim plonem zielonki, lecz także dobrymi wynikami w uprawie nasiennej. Najpopularniejsze odmiany kośne to m.in.: Radius, Kometa, Ulstar, Legendary i Perfecta.

Badania odmian

– rola sieci doświadczalnej COBORU

Wartość gospodarczą odmian lucerny określa się w doświadczeniach, m.in. prowadzonych w ZDOO Masłowie. Oceniane są tam odmiany wpisane do KR, takie jak Artemis, Anastasia, Alexis, Creno, Extase czy Nutrix, a także odmiany przed zarejestrowaniem: LS09DX i LS1808JV.

W 2024 r. do KR wpisano dwie nowe odmiany lucerny siewnej:

Nowe odmiany w KR 2024

Extase – odmiana kośna, o dużym plonie w kolejnych latach użytkowania. Kwitnienie średnie, bardzo mały udział kwiatów ciemnoniebieskofioletowych. Odrost szybki, rośliny średniej wysokości, dobrze zagęszczone, o przeciętnej podatności na wyleganie.

Lighty – odmiana o podobnej charakterystyce: duży plon, średni termin kwitnienia, dobry odrost i umiarkowana podatność na wyleganie.

Jak bada się lucernę?

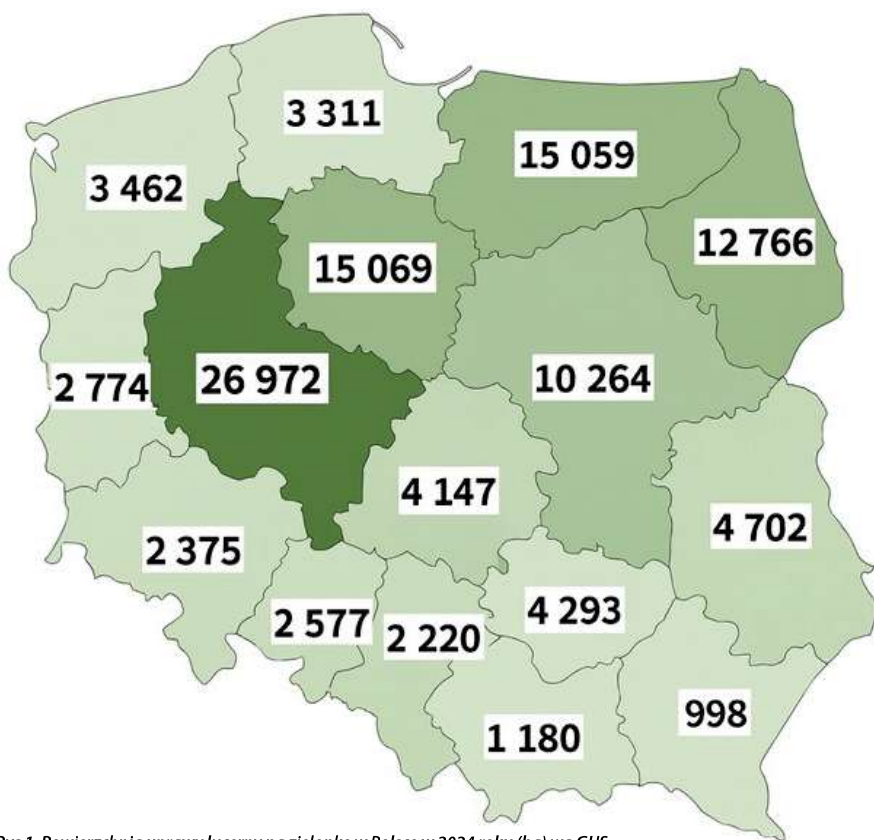
W doświadczeniach 4-kośnych ocenia się m.in.:

- plon świeżej i suchej masy oraz rozkład plonu na pokosy,
- tempo odrostu,
- gęstość runi,
- wysokość roślin,
- odporność na wyleganie i choroby,
- reakcję na stres siedliskowy,
- przetrzymywanie.

Z każdego pokosu pobierane są próbki analizowane w Laboratorium Chemiczno-Technologicznym w Słupi Wielkiej. Określa się w nich m.in. zawartość białka ogólnego, włókna surowego, NDF i ADF. Wyniki dostępne są w rocznych publikacjach COBORU.

Lucerna – roślina na trudne czasy

Lucerna od lat ratuje bilans paszowy gospodarstw, zwłaszcza w okresach suszy. Jej korzeń, sięgający kilku metrów, umożliwia wykorzystanie wody niedostępnej dla innych gatunków.

Rys 1. Powierzchnia uprawy lucerny na zielonkę w Polsce w 2024 roku (ha) wg GUS

Korzenie lucerny poprawiają strukturę gleby, pozostawiając po zaoraniu około 8 ton masy korzeniowej na hektar. Już w drugim roku wegetacji roślina pozostawia w 50-cm warstwie gleby ok.:

- 135 kg azotu,
- 35 kg fosforu,
- 45 kg potasu,
- ponad 100 kg wapnia na 1 ha.

Dzięki symbiozie z Rhizobium lucerna wiąże rocznie ok. 350 kg N/ha, co znacząco obniża koszty nawożenia i poprawia warunki dla roślin następczych.

Jako roślina wieloletnia wymaga założenia plantacji raz na kilka lat, a przy intensywnym użytkowaniu daje nawet 5 pokosów rocznie. W pierwszym

roku dobrze założony lucernik plonuje na poziomie 6–9 t s.m./ha, a w kolejnych latach 12–17 t s.m./ha. Dodatkowo lucerna objęta jest płatnością do roślin pastewnych, co zwiększa jej opłacalność względem gatunków wiechlinowatych.

Wprowadzanie bobowatych drobnonasiennych do płodozmianu, szczególnie przy dużym udziale zbóż, wpływa korzystnie na mikroflorę i mikrofaunę gleby oraz poprawia stan fitosanitarny stanowiska.

Waldemar Mielczarek
SDOO w Sulejowie
ZDOO w Masłowicach

Pole doświadczalne w fazie odrostu pokosu Rys 1. Powierzchnia uprawy lucerny na zielonkę w Polsce w 2024 roku (ha) wg GUS